

Delo / doseg: 228000, 16.3.2006, stran: 25

Študije predvidevanja prihodnosti

Zazrti v prihodnost Evrope

Jasna Kontler - Salamon

Kakšni izzivi naglo napredujoče globalizacije nas čakajo v prihodnjih desetletjih? Kako jih bo sposoben sprejeti svet, kako Evropa in še zlasti nam najbližje evropske regije? Kakšna bo prihodnost globalnega upravljanja in zakaj svet čedalje bolj potrebuje globalno znanstveno sodelovanje? Vse to in še marsikaj so bile teme nedavne konference po štirih letih oživljenega VII. Bled foruma o Evropi – Pri tem je dobro omeniti, da to ni Forum Bled, ki se ga bralci naše priloge verjetno spominjajo iz prejšnjih let, čeprav so tako, verjetno tudi zaradi letošnje tematike, napačno domnevali celo nekateri udeleženci te konference.

Vsekakor drži, da je VII. Bled forum s konferenco predvidevanja – tako imenovane foresight študije so se po svetu intenzivno razvile zlasti v zadnjih 15 letih, in sicer kot orodje, s katerim je mogoče s precejšnjo verjetnostjo določiti smeri dolgoročnega družbenega razvoja – očitno odkril top temo, ki se ji bo, sodeč po ustanovitvi delovne skupine za to področje, posvečal tudi na naslednjih forumskih konferencah.

Vpašanje pa je, ali bo organizatorjem vedno uspelo na Bled pripeljati toliko vrhunskih in zanimivih strokovnjakov za perspektivne študije, kot jim je to uspelo na letošnji konferenci. Nekatere od teh smo zaprosili, da posebej za našo prilogo predstavijo svoja stališča do tistih področij prihodnosti, ki se jim posvečajo.

Zadetki in napake lizbonske strategije

Za **Mario João Rodrigues**, nekdanjo portugalsko ministrico za zaposlovanje, sedanjo redno profesorico ekonomije na Inštitutu za družboslovje in poslovne študije v Lizboni in predsednico svetovalne skupine Evropske komisije za področje družboslovja, je to vsekakor evropska prihodnost, povezana z uresničevanjem lizbonske strategije, saj je tudi sama ena ključnih avtoric te strategije. »Ni enostavno izdelati za dolgoročno obdobje in za tako kompleksno skupnost, kot je to EU, ki je povrh tega kombinacija ciljev, opredeljenih razvojnih prioritet in dolgoročnih zaposlitvenih potreb. Šest let po startu lizbonske strategije lahko rečem, da se je večina predvidevanj izkazala za upravičene, nekaj pa jih je bilo tudi zgrešenih. Pravilno smo, na primer, predvideli globalizacijo na informacijskem tehnološkem področju, premalo pa smo, denimo, upoštevali velike razvojne razlike med članicami EU. Vsekakor pa se je pokazalo, da so tiste države, ki so se naj-

MARIA JOÃO RODRIGUES

JAN DIETZ

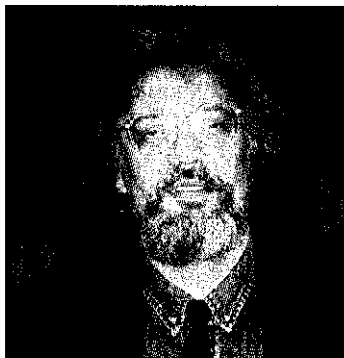
bolj zavzeto lotile uresničevanja lizbonske strategije, v tem obdobju tudi bistveno bolj napredovale od drugih držav. To so zlasti skandinavske države. Toda tudi v novih članicah Unije se kaže velika pripravljenost za izpolnitev obveznosti, ki jih državam nalaga sprejem lizbonske strategije. Prav Slovenija je izredno pozitiven primer, in to seveda tudi pomeni, da si lahko vaša država v naslednjem obdobju obeta pospešen razvoj in s tem boljši status v okviru EU,« je med drugim povedala Rodriguesova.

Napovedi je mogoče spreminjati

Dr. Attila Havas, ekonomist in sociolog, raziskovalec Inštituta za ekonomijo Madžarske akademije znanosti, je mednarodno ugleden strokovnjak za predvidevanje tehnološke prihodnosti in politično

uporabo tovrstnih predvidevanj. Predvsem po njegovi zaslugi je Madžarska že pred devetimi leti dobila prvi tehnološki foresight program, ki je skušal zlasti predvideti rezultate družbeno-ekonomskih sprememb in na podlagi tega predlagati najustreznejšo politiko.

»Tako kot povsod drugod je tudi v moji državi na eni strani kopica politikov, ki niso naklonjeni dolgoročnim perspektivnim študijam, na drugi strani pa imamo politike, ki zelo upoštevajo znanstveno utemeljena predvidevanja in se tudi zavzemajo, da bi jih bilo čim več. Po moji oceni z leti narašča število tako razmišljajočih politi-

DR. ATTILA HAVAS

JEROME C. GLENN

kov, kar je gotovo predvsem posledica dobrih izkušenj s predvidevanji v preteklih letih. Na evropski ravni bi v naslednjem obdobju gotovo morale dobiti prednost tiste perspektivne študije, ki bodo zelo jasno prikazale potencialno šibke točke pri doseganju zelene evropske konkurenčnosti z Japonsko in ZDA. Za zdaj se nam pri tem namreč ne obeta nič kaj ugodna dolgoročna perspektiva, vendar je tisto, kar je največja prednost teh načrtovanj, prav to, da je mogoče perspektivnost med samim urenitvenjem bistveno spreminjati v zeleno smer. Prav zato so zame in za mnoge druge foresight projekti tako velik in zanimiv izziv,« je Havas opisal domače izkušnje in svoj pogled na predvidevanje prihodnosti.

Prihodnost izziv za vsakogar

S podobnim področjem kot Ha-

v Norveškem raziskovalnem svetu odgovoren za strateške prioritete bodočih tehnologij.

»Mislim, da bi morala biti prihodnost velik izziv za vsakogar, da bi ljudje temu morali nameniti vsaj del svojega vsakdanjega razmišljanja in da ne bi smeli nikdar ničesar načrtovati samo kratkoročno. V naši državi perspektivne študije zelo upoštevamo, lahko pa bi jih še bolj. Za to si prizadevamo tudi v Norveškem raziskovalnem svetu. Seveda pa je treba ljudem razložiti, da predvidevanje prihodnosti ni znanstvena fantastika, da mi nismo napovedovalci prihodnosti, temveč le strokovnjaki, ki znamo dokaj zanesljivo predvidevati na podlagi analize vseh znanih dejstev in izkušenj iz preteklosti. Zdi se mi, da so v skandinavskih državah še posebno ugodne razmere za razvoj in tudi upoštevanje perspektivnih študij. To je namreč v skladu z našo tradicionalno odprtostjo in demokratičnostjo v politiki pa tudi naši prebivalci so v povprečju razmeroma zelo dobro izobraženi, kar je bistvenega pomena za sprejemanje tovrstnih ugotovitev in smernic. A seveda to ne pomeni, da ni na svetu še veliko drugih držav, za katere to prav tako velja,« nam je Dietz odgovoril na vprašanje, kako se predvidevanja prihodnosti lotevajo v eni najbolj razvitih in bogatih evropskih držav.

15 globalnih izzivov svetovnega razvoja

Najzanimivejši udeleženec forumske konference pa je bil prav gotovo **Jerome C. Glenn**, eden vodilnih futuristov, izvršni direktor Ameriškega sveta Univerze OZN in direktor projekta Millennium, ki je devet let potekal v okviru OZN in v okviru katerega je velika skupina raziskovalcev z vsega sveta skušala predvideti spremembe, ki jih bo svet doživel do sredine tega stoletja, in na podlagi tega opredelila 15 globalnih izzivov svetovnega razvoja, da bi lahko bolje živeli ali vsaj preživeli v jutrišnjem svetu. To so: kako zagotoviti sonaravni razvoj za vse; kako do zadostne količine čiste vode za vse, in to brez konfliktov; ka-

ko uravnovežiti rast prebivalstva z razpoložljivimi viri; kako avtoritativne režime nadomestiti s pristno demokracijo; kako doseči upoštevanje globalnih dolgoročnih perspektiv pri političnih odločitvah; kako zagotoviti globalizacijo in vesplošno dosegljivost informacijskih in komunikacijskih tehnologij; kako na vseh ravneh izboljšati odločanje z drugačnim načinom delom ter z institucionalnimi spremembami; kako z moralnimi načeli in novimi varnostnimi strategijami zmanjšati etične konflikte, terorizem in uporabo orožja za množično uničevanje; kako zmanjšati prepad med revnimi in bogatimi z bolj etično naravnanim tržnim gospodarstvom; kako zmanjšati pojavljanje novih ali ponavljajočih se boleznih oziroma vse bolj odpornih mikroorganizmov; kako z znanstvenim in tehnološkim napredkom izboljšati življenje ljudi; kako preprečiti mednarodnim mrežam kriminala, da bi postale še močnejše in bolj sofisticirane mednarodne korporacije; kako s spremembo statusa ženske izboljšati civilizacijo; kako razviti energije, ki bodo hkrati dovolj učinkovite in varne ter še kako zagotoviti rutinsko upoštevanje etičnih pomislekov pri sprejemanju globalnih odločitev?

Po Glennovih besedah so študije predvidevanja prihodnosti sicer v porastu po vsem svetu, vendar trenutno v tem prednjačijo Finci, ki tem študijam tudi namenjajo največ denarja glede na število prebivalcev. Finski v razvoju perspektivnih študijev sledita Avstralija in Kanada.

Na vprašanje, kako zanesljivo je lahko predvidevanje prihodnosti glede na to, da se je tudi v preteklih desetletjih zgodilo veliko stvari, ki jih ni pred tem nihče napovedal, je Glenn takoj vskočil s popravkom: »Morali bi reči, da jih skoraj nihče ni predvidel. Tako rekoč vse, kar se je zgodilo, je bilo tudi predvideno, vendar so bile te informacije bodisi premalo dostopne bodisi namerno spregledane. A za današnji svet bi bilo veliko bolje, če bi že včeraj predvideli reševanje današnjih problemov.«

Bled forum o Evropi, človeške pravice in vloga prava je pred desetletjem ustanovila skupina mladih pravnikov, pozneje pa je prerasel v društvo s krajšimi imenoma ter širšimi ambicijami in vse močnejšimi finančnimi pokrovitelji – letos sta bila to predvsem naša javna agencija za raziskovalno dejavnost in ASO (Avstrijski znanstvenoraziskovalni inštitut, enota Ljubljana). Osrednja gonilna sila vsega dogajanja v okviru tega foruma je od začetka **Blaž Golob**, ki je na omenjeni agenciji zdaj zaposlen kot podsekretar za mednarodno sodelovanje, pred tem pa je bil štiri leta raziskovalec na JRC Inštitutu za perspektivne tehnološke študije (IPTS) v Seville, in to je bil tudi čas, ko se Bled forum ni sestajal. Spretnost organizatorjev pri zagotavljanju finančne osnove letošnjega foruma dokazuje tudi dejstvo, da je v njegovem okviru potekal tudi seminar EU raziskovalnega projekta NORFACE, ki obravnava evropske izzive v naslednjih dveh desetletjih in